

Pindmaa Aigar: pensionääre massa-i maaha kanda

Kae lk 2

Vägevä perimüsõdagu Kõrvipalu luumistalon

Kae lk 3

Kuis Lambasuu kana kõvastõ munõlõ naksi

Kae lk 4

9 771406 922005

RAHMANI JANI PILT

Rõõmu Grethe vahtsõnõ raamat. Neläpäävä, 17. mahlakuul näüdäs kirānik Rõõmu Grethe Rõugõn umma vahtsõt fantaasiaraamatut «Viimane». Raamadu-näütämist avit kõrralda Peetsalu Erkki, kiä autori juttu kūsümüisiga juhtsõ.

«Taa om lugu Jumist ja Kippenist, nuurist, kink unistusõst lõudä üles suu-võ täütvä lohe saa pöörāline seigelüs elo ja surma pääle,» seletäs kirānik. Raamaduilmān elāse inemiisiga kõrvuisi mi folkloorist tutva pininuki, essütājā, viimao ja muu tegelāse. «Mõnõ omma hõela, mõnõ saladõ, mõnõ tsipa hää kah. Tegemise käävä aol, ku Rõugõn om kants, seokandi rahvast valitsõs kuning ja kõgõl, miä jääs kandsist vāllāpoolõ, hoitva silmä pääl haldja,» ütles Rõõmu Grethe. Kirānigu sõnno perrä tull' mõtõ sääne raamat kirotā sis, ku tā naas mārgotama, kuis om saanu alostusõ timā eelmādse romaani «Kaarnapu» lugu. «Nii om seo üttepite lugu tuust, miä oll' inne «Kaarnapu» tegemiisi, a tõsõst külest om taa umaette sara edimāne raamat, selle et lugu kasvat kirja pandõn hindā ümbre terve maailma, minkal ma ei ihna viil minnā laskõ,» seletäs kirānik.

UL

Uma Meki Kevājāgurmee

2.–11. lehekuul peetās Vanal Võromaal joba sisseharinuisi Uma Meki kevājāidsi restoraanõ ja kohvikidõ päivi, midā kutsutas Kevājāgurmee. Üten tege 12 söögikotust Setomaast Otõmpāni ja nigu varrambagi, täütvä seo kandi parõmba koka taldrigu, pruukõn päämidselt paigapāalist söögikraami.

Ināmbüs kohvikit ja restoraanõ – Suur Muna Haanin, Pauline Resto, Kolm. Kõök & Deli ja Namm Resto Võrol, Ilma-veere Obinitan, mõtsarestoraan Ürg Veetka talon, Oõbikuoru villa Rõugõn ja Ugandi Resto Otõmpāal – pakk kolmõ käügi-ga süümisemõnno, a lisas om seo kümne päävä seen õigõ mito

UL

«Teeme ära!» talossõ-pääväl saa kokko lukõ suidsusannu

Vana-Võromaa suidsusannu kuuntüükogo kuts kõrraldama suidsusannu kokkolugõmisõ talossit 3. lehekuu pääväl, ku peetās ka «Teeme ära!» talossõ-päivä. Tuu jaos om talossõlehe pääl vāllā hõigat erāle talossidõ liik «suidsusannatalos».

Sannaumanigõ ja herkside inemiisi abiga proovitas timahava kõik Eesti suidsusanna üles lukõ. Egäüts, kinkal om koton suidsusann, võisi tuu kirja panda kodolehe savvusann. ee pääl. Et kõik sannaumanigu, esierānis vanõmba inemise, ei tunnõ hinnāst internetiilman väega kimmālt, võinu «Teeme ära!» talossõpääväl uma

külā sanna ütitselt kirja panda. «Kõgõ internetitargõmb külāelānik võinu olla talgidõ juht, kiä haard kõik tõsõ hindāga üten,» seletäs üts sanna kokkolugõmisõ vidājā Puksingu Marko. «Ja ku sanna om uman külān õnnõ mõni, sis vōi naabrikülā uma kah üle lukõ.»

Seo kruutkuud vii «Teeme ära!» suidsusannatalossõ lehe pääle.

Sügüsest saa Võrol vahtsõn koolin programmiirmist oppi

RAHMANI JAN

Sügüsest plaan Võrol ussõ vāllalõ tetä programmiirmise oppamisõ kuul kood/Võru. Tego om programmiirmiskooli kood/Jõhvi haroasotusõga, kon andas puutrõharidust suurilõ inemiisile, kiä tahtva oppi, hinnāst tävvendā vai ammõtit vaihta. Nuu, kiä tahtva seost sügüsest kursu sil opma naada, saava viil paar kuud kuuli kandidiiri.

«Opatas, kuis puutrõkuudi kirotā. Kiä oppusõ läbi tege, saa hindāle tarvilidsõ tiidmise, et naada tüüle full-stack tarkvararõndajana. Tuu tähendās mõistmist programmiiri veebilehti, mänge ja veebiplatvormõ nāttāvāt puult ja tagatarrõ kah, et panda kokko täüslahenduisi,» kõnõlõs kooli kood/Võru iistvidājā Piigli Anneli.

Kuuli kandidiirjāl piāt olõma vähembālt põhiharidus, tā piāt olõma vähembālt 18-aastanõ ja mõistma inglüse kiilt. «IT-haron om põhilinõ kiil inglüse kiil ja oppaminõ käu kah mi platvormi pääl inglüse keelen,» seletās kooli iistvidājā.

Kuigi koolin om võimalik oppi õnnõ puutrõ kaudu, tetās Võro liina pangamajja koolilõ uma ruumi. «Õks om hää, ku kotusõ pääl käüt ja ettevõtmisi sil kah, sis saat tõisiga läbi käv-vü ja kontaktõ luvva. Nii opit lisas programmiirmisele miiskunnatüüd ja probleeme lahendamist,» lõud Piigli Anneli.

A mille om mõistlik pro-

RAHMANI JANI PILT

Kood/Võru iistvidājā Piigli Anneli kooli võrokeelist reklaami näütāmān.

grammiirmist oppi? «Mi näemi ka traditsiooniliisin valdkundõn, et elo lätt edesi niimuudu, et automatisiirmine lätt kõrrast tähtsāmbās. Esiki kraamja piāt mõistma ummi objekte arvutin kirja panda ja lihtsāmbāgi tüüman om vaia digimõistmist. Nii om vaia ka inemiisi, kiä vahtsit programmo edendāse.»

Koolin opinõ om massulinõ. Kooli iistvidājā julgustas noid kah, kiä kõrraga opimasu massa ei jõvva, iks opmisõ pääle märkmā, selle et omma olõman eri võimalusõ opmisõ

alostamisõs ja tuu iist masmisõs. Opmisõ iist saa massa perān kooli lõpõtāmist ja tüü lōudmist. Piigli Anneli julgustas vanõmbit inemiisi kah opma. «Piirdmist ei olõ. Näütuses kood/Jõhvi perāmādse kursuõ kõgõ noorõmb lõpõtāja oll' 19aastanõ, kõgõ vanõmb 66aastanõ.»

Kuuli sisseastmisõkatmiisi jaos piāt oppi tahtja võtma kolm nādālit aigu, minkast kats nādālit tulõ olla Jõhvin paigapāal ja sis viil nātāl veebi tiil üten luvvā. Edimādse koolikatsmisõ naksi pääle joba seo nātāl, 21. mahla-

kuul, a katsmisõ tulõva viil alostusõga 26. lehekuust ja 28. hainakuust kah. Nii et oppi tahtjil om viil paari kuu joosul aigu hindāst teedā anda. Teedüst sisseastmisõ kotsilõ saa internetist kood.tech lehe päält.

A mille otsusti kood/Võru iistvidājā umma kuuli võro keelen kittā? «Näütāmi taa-ga vāllā mõttõvuit, et hoiāmi umma kiilt ja kultuuri. Ku esi seod kiilt vāllā ei tuu, sis ei tuu tedā kiāki. Võro kiil käu iks Võro kandiga käsikāen,» om Piigli Anneli kimmās.

Kongressi vanõmbidõ kogo sai vahtsõ päävanõmba

UL

Võrokõisi kongressi vanõmbidõ kogo vahtsõnõ päävanõmb om Kuuba Rainer.

2023. aastaga jüripääväl tull' edimāst kõrda kokko võrokõisi kongress. Kongress tekk kolm otsust: 1) võro kiil om Eesti piirkundlinõ põlinõ kiil, 2) võrokõsõ omma Eesti põlinõ rahvas, 3) Võromaa luudust tulõ hoita ja tan majanda põlitsidõ kombidõ perrā.

Kongressi saadigu valõ hinnāst nelās aastagas esindāma vanõmbidõ kogo, midā juht päävanõmb. Juhtu nii, et Kauksi Ülle ja Kuuba Rainer saiva vanõmbidõ kogo valimiisil ütepallo helle. Tuuperāst lepüti

kokko, et edimādse kats aastakka pidā päävanõmba ammõtit Kauksi Ülle ja tõsõ kats aastakka Kuuba Rainer.

Katõ tegotsõmisõaasta joosul omma kongressi vanõmbidõ kogo esindājā kirotanu mārgo-kirju ja saanu kokko riigikogo Lõunõ-Eesti saadigurühmā liikmide, riigikogo esimehe, kaitsõministri ja kaitsõministee-riümi esindājidega, haridus- ja tiidüsministee-riümi, kultuuri-ministee-riümi esindājide ja tõisi tähtside otsustajidõga, et kõnõlda näile võrokõisi huvvõst ja lõudā ütitsit ossi naidõ huvvõ elloviimises.

Ligembāt teedüst kongressi otsussidõ ja vanõmbidõ kogo tegemiisi kotsilõ saa lukõ kodolehe vorokongress.ee päält.

RAHMANI JANI PILT

16. mahlakuul and' seenine päävanõmb Kauksi Ülle uma ammõditāhe üle siāmaalo asõpäävanõmba ammõtit pidānu Kuuba Rainerile.

M Ä R G O T U S

Julgus suurõlt mõtõlda

Võhandu maratonist om saanu väega võimsa märk. Tä tuu Võromaalõ kokko tuhandit paadisõitjit ja hulga noid, kiä sõitjit avistasõ ja julgustasõ. Esihindäst om hull mõtõ panda mito tuhat inemist ütel pääväl jökõ pite 100 kilomiitret sõitma, a aig om näüdänü, et huviliidsi om hulga ja tulõ mugu mano. Poodimehe ja hotellipidäjä rõomustasõ ja muido uninõ Võromaa olõs nigu pääväs-paaris talvõunõst heränü.

Säändside suuri asju man om tähtsä kõrraldajidõ uskminõ umma ettevõtmistõ ja julgus suurõlt mõtõlda. Mõnikõrd saa-i suurist mõttist asja, a nuu, miä huulmada kõgõlõ är tetäs, omma todavõrra suurõmba elojõvvuga.

Võhandu maratoni elojõvvulidsusõ üts nukakivi om kimmäle ka võrokõisi kuraas ja ummamuudu-olõk. Uhkus tollõ üle, et meil om tan midägi säänest, midä muial maailman ei olõ. Jõudu kõigilõ, kiä julgusõ suurõlt mõtõlda!

RAHMANI JAN,
Uma Lehe päätoimõndaja

UMALEHT

Tulõ vällä egä katõ nädäli takast neläpäävä.

Toimõndusõ aadrõs: Tartu 48, 65609, Võro liin

E-post: info@umaleht.ee, tel 78 222 21

Kodoleht: umaleht.ee

Molvihk: facebook.com/umaleht

Päätoimõndaja:

Jan Rahman, tel 56 922 841
jan@umaleht.ee

Abitoimõndaja:

Kaile Kabun, info@umaleht.ee

Keeletoimõndaja:

Laivi Org, laivior@gmail.com

Latsinuka toimõndaja:

Mariiko Faster,
latsinukk@umaleht.ee

Uma Lehe toimõndusõ kolleegium:

Tiia Allas, Külli Eichenbaum,
Aapo Ilves, Kaido Kama,
Ülle Kauksi, Rainer Kuuba,
Evar Saar.

Välläandja: SA Kultuurileht, kl.ee

Tellimine: AS Õhtuleht Kirjastus, tellimine.ee, tel 617 7717

Kiri Võrolt

Kiränik LUMISTE KATI and värskit mõttit, kuimuudu egäpääväello vaeldust lõudä, ja märgotas tuust, miä parasjago süäme pääl.

Võromaa Liilia

Tiidse joba inne Võromaalõ kolimist viil Taľnan eläden, et ku mul kunagi tütar sünnüs, saa tä nimes Liilia. Seenis tarviti umas kunstnigunimes Liilia Tiigrit ja bändi nimi olf Tiigerliilia. Liiljit osti hindäle pidopäivil tarrõ hõngama ja kirgelemä.

Ku trehvisi umma võrokõsõst latsõ essä, tulf vällä, et timä vanaimä om kah Liilia. Olf tuu sis saatus, trehvämine vai muu vikur, egäl juhtumisõl panni uma tütre nimele mano Linda, et saanu viil vägevämb – Linda Liilia.

Vanaimä Liilia avit võro värgi tundmaopmisõlõ kõvas-tõ ütten. Maanaasõn olf timä seen säänest joudu, mink pääle meheki kadõhõ võinu olla. Ütteotsa käve vanaimä sõrmõga mu kõttu tsuskman ja uursõ, kuna sis latsõkõnõ sünnüs. Es piäki kavva uutma, tulfgi Linda Liilia. Vanalõimäle hindäle es olõ tütrit antu. Mul olli inne kah õnnõ kats poiga.

Vanaimä Liilia pujakõsõ olli väega är hellädü, ütele esiki Lemmik nimes pant. Pujapujakõsõst massa-i kõnõlda, tuu olf jo tsirgupujakõnõ, kedä egäsumaidisi süükega nunõotõdi.

Ku näi, et 80aastanõ Liilia käü 50aastadsõ joodikust puja mõssu käsilde mõskman, sel-

le et mõsumassin om niisama mooduvärk, lei mu seen kõrraga palama kõigi sõaprintsesse, Jeanne d'Arce ja feministe palaja loomus. Kõgõpäält pei vanalõimäle loengu, et ei tohe hinnäst niimuudu alanda, sis marssõ joodikust puja mano ja kõnõli ku imälõvi. Joodikust pujakõsõlõ olf egäsugumanõ tähelepandminõ armsa, tõi tälle õnnõ laja naaratusõ näo pääle. Ja nii tä kostif vahepääl umma immä iks «meelütüisiga» edesi: «Mutt, ku sa viinarahha ei anna, situ sullõ kaivo!»

Andnu jummal ka mõnõlõ mehele säänest arvosamist, pikkä miilt ja alahiitmist, nigu olf vanalimäl Liilial. No puhkas tä joba mõni aastak Võromaa mulla all.

Vahtsõ Liilia, Tulbi, Kannikõsõ ja tuhandõ kinä Võromaa häitsme omma ilma sündümän ja häitsele minemän. Näide lilili armastus om vahepääl suurõmb, kimmämb ja vägevämb ku ütskõik määndse kannatusõ. A nuurilõ viil korjamada häitsmile soovita kaia märke, oppi är tundma, et nartsissi omma kül ilosa, a hindäst väega sisse võedu ja ilosat kuunelämist näidega luvva ei saa.

Mu vahtsidõ värve ja sortõga liiliasibula omma joba Võromaa mulda pantu: alosti nimelt timahava liiliapõllu luumist.

PLADO HELEN

Suur jagu noist, kinka üten ma 44 aasta iist ülikooli lõpõti, umma täämbä viil küländ tegüsä. Pensionääre massa-i maaha kanda

Mõnõ kõnõlõsõ, et autosõit um väega ikäv, ja hariligult pandas autoga sõitõn plärakast käümä, um tuu sis määnegi muusiga vai poliitigajutt, midä raadiost lastas. Mullõ ei olõ autosõitmisõ aigu määnestki mürätekütäjät vaia. Võta autoga pikä maa sõitmist ku hindä jaos olõmisõ ja mõtlõmisõ aigu.

Nii jõudsõ minevä kuu Taľnalõ spordivõistluisi kaema sõitõn mõttõni, et meil saa seo aasta ülikooli lõpõtamisõst 44 aastat. Olõmi uma kursusõseldsiliidsiga täämbädes kõik pensionäri. Kõik, kiä viil siin ilman umma. Ja naksi mõtlõma, kuis meil sis täämbä lätt.

Näpse rooli päält telefonni ja naksi jarest umilõ kursusevellile ja -sõsarilõ kõlistama. Edimädsen tulf A-tähega Arno. Oh imet, Arno kah sõitsõ ja meil olf aigu kõnõlda. Küsse Arno käest, kuis täl um, midä tege, kuis lätt. Tulf vällä, et Arno olf lannü ülikuuli. Tä um täämbädes 66 aastat vana ja tege järe kõrd-sõst magistrikraati. Küsse, kas tä pensionäripõlvõ ei piä viil. Arnol olf tuupääle väega hää vastus: mi elämi niikavva, ku mi taan elon jõvvami oppi ehk sis saia hindäle määnestki vahtsõt tiidmist. Arnol um toda tiidmist vaia uma eriala pääl, midä mi olõmi opnu, et tä mõistnu parõmbidõ maastikku kujunda. Ja mul sai väega hää miil, et mu kunaginõ tarõseldsiline Arno um nii virk. Tuu pandsõ minno mõtlõma, et võiolla tulnu hindäl kah viil midägi oppi.

Edesi kõlisti Ainilõ, kiä pidä Saarõmaal turismitallo. Tä olf minevä aasta mõtlõnu, et tõmbas turismitalo pidämisele joonõ ala, a talvõl jõudsõ tä hindä seen mõttõni, et mis tä sis tege, ku tä midägi ei tii. Ain kõnõlõ, et timä perren umma kül käen rassõmba ao: naasõlõ um määnegi hädä külge tulnu. A nä olli ütten naasõga mõtlõnu, et niikavva, ku nä saava Saarõmaal talon toimõnda ja midägi tetä, um

Lühküle

Vanapärsia ja muu keele

No olõ ma kah tuu är nännü! Mul om vaia umalõ vähämbäle latsõlõ ID-kaarti. Ja tiia jo tõi-si juttõst, et tulõ märki imäkiil ja tuus võro kiilt valli ei saa, a huvi peräst iks kerisi sääli kiili siäh allapoolõ kah.

Jah, nii om, võro kiilt nimekiräh ei olõ, no tuuiist omma sääli näütuses vanaiiri, vaningluse, vanakreeka ja vanapärsia kiil, ilosahe man teedüs tuu kotsilõ, määndsel aol noid kiili kõnõldi. Ja võro kiilt, midä ummõhtõgi kõnõldas iks viil, nimekiräh ei olõ.

RAHMANI JANI PILT

PINDMAA AIGAR,
ettevõtja

eluvaim seen ja tuu and vahtsõst luutust.

Sis ma kõlisti kursusõvelele Tõnulõ. Tõnu ütelf, et tä um parajalõ tüül. Tä piät tuu iist hää saisma, et tii, midä ma kah parasjago sõida, olnu ohulda ja kõik märgi olnu tii pääl kõrran ja tii puhas. Tõnu tunnist, et um kül vahel mõtõlõnu tüült är jäiä, a sis nakkas jo ikäv. Ja ku ikäv nakkas, tulõva ulli mõttõ pähä, ja ku ulli mõttõ pähä tulõva, sis nakkat ulluisi tegemä, kõnõl Tõnu. A ku väiku tüüpinge um kõik aig seen, ei olõ aigu ullf mõttit mõtõlda. Ja viil ütelf Tõnu, et tä tund, et timä tiidmiisi um vaia ja tä um viil ütiskunnalõ tarvilinõ.

Perän toda kõnõlõ kai, et nüüd um poistõlõ kõlistõdu külh, kõlista kursusõsõsaralõ Sirjele. Sirje ütelf, et täl um väega hää päiv, tälle tuudi latsõlatsõ ja tä lätt näidega vällä mängmä. Päiv paistus, ilm um illos, nä läävä vällä keväjä märke otsma. A suvõl tahas tä kim-mäle uma opidu ammõdi mano minnä, tedä um tagasi kutsutu. Mi opsõmi maaparandusõ- vai hüdroinsinõri. Säänest ammõtit inämb ei opata, a noid tiidmiisi ja tarkuisi lätt iks mõnõl

puul vaia ja tuuperäst aetas vanõmba tegijä kah kotost vällä.

Niimuudu kursusõseldsiliidsiga kõnõldõn jõudsõ Taľnalõ, kon olf laulupidoplatsi pääl suur suusatamisõ maailmakarikavõistlus. Kõndsõ ümbre ja äkki kuuli, et kiäki hõikas minno. Tuu olf mu kursusõveli Roland, kel-le poig toda karikavõistlusõ etappi kõrrald. Nii saimi teno tutvuisilõ kuun Rolandiga kävvü võistlusõ telgitagutsin, kohe muido ei päre. Suusavõistlusõ kaeminõ jäi kõrvälidsõs tegemises, vahepääl iks mõni sportlanõ lät viihtu müüdä. A kuna Rolandil olf kõik pere võistlusõl ütten, näi ma üte õdakuga är kõik timä kolm last ja katõssa latsõlast.

Tollõ päävä tegemiisist ja jutujamiisist lät mul tuju väega hääs. Olli rõõmsa, et mu armsa kursusõveli ja -sõsara umma, mis tuust, et pensionääri, iks viil väega tegüsä. Kodo tagasi sõitõn tulf hindälgi pääle suur tahtminõ midägi tetä ja vahtsõt vällä märki. Ja peris selges sai mullõ noist jutõst, et pensioniian inemiisil um ütiskunnalõ viil hulga anda, midägi hindäst maaha jättä ja tõi-si jaos midägi hääd är tetä.

Mõtõlus

Kuna sõakirvõs maaha matõtas?

Noorõn mehen tüüti ma ütten suurõn vabrikun. Sääli olli egäsugutsõst rahvusõst tüüli-se: vinläse, ukrainlasõ, valgõvinläse ja esiki üts tsetseen. Ma sai kõikiga häste läbi. Aviti massinilõ mõõti pääle panda ja iispäävä hummuku käve esiki õllõ perän.

Tüümehe olli nä kõva ja viinamehe kah. Ku lõunaaigu olf mõnõl sünnüpäiv ja mul es olõ aigu tähistämä minnä, tõi va mullõ perän suurõ jupi munakuuki. Purjun pääga olli va kõik hää mehe, a mõnõlgi olli rusku kah karmanin.

Kombõ olli näil mi jaos hari-nõmada: tüksevä mugu kallistama ja mušutama. A saman tulf häätahtlikkust kah tihtipääle ette. Näütuses laskõ üts vanõmb tädikene minno poodi-järe kõrran ette sõnnuga: *sõnok* (pujakõnõ), mine ette, sa tiit tüüd, massat mullõ pensioni.

Todaaigu käüti Baikali vee-ren varbit leotaman vai Krimmin liiva seen peesütämän. Võrol olli egä aasta kultuurimaja aian rahvakunstiõdaku. No olliva ilusa nuu Pihkva tandsja nooriku. Ku mul naist es olõ, olõs häämeelega üte hindäle kodu võtnu. Ja kos vinläse mängsevä hokit ja korvpalli...

Nüüd omma hokikepi ja palli vahetõdu püsse ja pommõ vastata. Ka nuu ilusa Pihkva tandsja nooriku ommava joba vana provva. Istva aknõ all ja uutva hirmuga, kuna kalli poja vai pojapoja kirst kodu kandas.

Jah, egäüts või kirvõ maa seest üles kaiba, määnü varrõ asõmõlõ vahtsõ perrä lüvvä ja tapõlus lätt mugu edesi. A kohe tuu vii ja mis om tollõ mõtõ?

Mul om keldrin pikk riitul tsialihakonserve, suur punsu veini ja mõnõ pudõli Seto hanšat. Annas jummal, et näid vaia ei lääsi. Ega tuu hanša nii pikkä aigu ei saiskaki. Kurivaim tüküs är aurama.

REINERTI ELMO

13. mail Põlva Keskraamadukogon

Lõuna-Eesti hõnguga latsikiränduse päiv

11.00–11.20 Põlva Kooli Tilsa maja latsi etteastõ

Liina Vagula juhtmisõl

11.20–12.20 Ave Mattheus, „Lõuna-Eesti kiränike (lõunaeestikeeline) latsilooming innembi ja parhilla”

12.25–13.15 Helle Laanpere, „Triinu Laan ja täämbäde päävä Võromaa latsikiränduse paigavaim”

13.15–14.00 Tiia Allasõ ja Triinu Laanõ jututsõõr

14.00 kohvilaud ja hää olõminõ

Päivä juhatas Ainika Mägi. Vallalõ om Lõuna-Eesti latsikiränike loomingu näütüs.

Kõik omma oodõdu! Et päiv laabsalõ lannü, anna umast tulõkist teedä ildamba **8. mail** e-postiga **raamat@raamat.polva.ee**.

Tugõja: Eesti Kultuurkapitali Põlvamaa ekspertgrupp, Põlvamaa Umavalitsuisi Liit, Võro Instituut

Keräneni Mika: kiränigutüü man om kõgõ tähtsämb vabahus

Kafala juuriga eesti kiränik Keräneni Mika om perämädse ao olnu Vanal Võromaal kirotamislaga ja käänü mi kandin mitmõn paigan üles astman. Uurimi, kuis täl om lännü.

Olõt olnu seo talv ja kevväi Vanal Võromaal maapaon ja kirotanu sannaraamatut. Kuis om lännü?

Maka ja mul om sõogiiso nigu soel, nii et ku tagasi liina lää, tulõ minnä rõivapuuti. Tuu tähendäs, et hää elo om.

RAHMANI JANI PILT

Mis tuu sannaraamat om?

Raamadu tüüpäalkiri om «Sannarahu». Sannan om hää, tä om maainemise taivas, nigu Veeroja Eda om ütelnü. Mu jaos om tä kerik kah. Ja roho-puut. Mu sannasõbra, kedä ma helläten sannahipides kutsu, omma kõik hää inemise.

Raamat kõnõlõs mu sannan-käümüisist 2024. aastal. Sai hirmsalõ pikk raamat. Naksi väega patrama, nii et sai kü-länd ruttu arvo, et tulõ jää üte aastatsõõri sisse. Tan Vanal Võromaal naksi kirotama joba vahtsõt latsiraamatut kah, tollõ tüüpäalkiri om «Mersuvana».

Miä sinno Lõunõ-Eesti poolõ tõmbas?

Ku ma 1993. aastaga sügüse naksi Tarton tudirmä, vidäsi-mi mi väiku käroga talv läbi Antsla takast kütmisses puid. Võtimi maaha jala pääl kuio-nuid kuusi talo vana puiõria päält. Joba tuul aol olf tõmmõ maa ja mõtsa poolõ.

Ma esi kolisi Eestimaa-lõ Kafala järvi vaihõlt. Tan Lõunõ-Eestin määnegi ärtund-misõ rõõm iks om.

Mille omma su jaos tähtsä lõunõeesti keele?

Eesti kiil om muidogi illos, a võro ja seto ja mulgi kiil omma ehtsämbä. Om hoobis tõnõ rütm, kõla. Vabahelle kokko-kõla (vokaalharmoonia) mullõ miildüs, tuu om soomõ kee-len kah. Lõunaeesti kiilin om hulga salahusõ hõngu. Ma esi saa arvu, a suurõmb kõnõlõja viil ei olõ. A egä päiv kõnõlõ iks rohkõmb ja lää julgõmbas. Hindälgi om tsipa nafakas ja tuu tege elo põnvambas.

Keräneni (Kerälä) Mika.

Sul om olnu perämädse aol mitmit kokkosaamisi mi kan-di lugõjidõga. Midä põnvat noist kokkosaamisist miilde om jäänü?

Kokkosaamisõ omma suur melu, suurt säält miilde ei jää. Noorõ omma julgõ küsijä ja ma vasta häämeelega. Urvastõ koolin käve edimäst kõrda. Loi näile hulga ette ja kokkosaami-nõ lätš pikembäs ku hariligult. Kõik jõudsõva kullõlda ja ma pidi jõudma lukõ.

Määne om täämbädse aol kiränigu elo Eestin?

Auto registriirmise mass aja kiränigu meele kah mõrus. Kiränigu, nigu kultuuri- ja haridusõpõllu kündjä olõ-i kuigi rikka, a ello jäämä piät.

Lihtsämb olnu kolli tagasi Kafalahe, a vaesus tsusk tüü-tegemist takast. Olõ mõtõlnu, et ma ei piä elämä saa-aastadsõs, avitas tuust, miä antas. Päämine om, et saa üteldä: kae, midä taa Kafala miis tan kõrda saatsõ!

Kiränigutüü man om kõgõ parõmb vabahus. Ülembit ei olõ. Või kirotä, midä taha, ja kävvü, kon taha, nigu näütü-ses olõ olnu parhilla neo kolm kuud Vanal Võromaal.

Kuis saia ja jää rõõmsas?

Läbi tulõ kävvü rõõmsidõ ja suurõ süämega inemiisiga. Är tulõ unõhta kõik holdõ ja muido hõela inemise, kinka saatus kokko vii. A säändsit mu tii pääl Eestin väega pallo ei olõki olnu, vai olõ nä sis är unõhtanu.

Küsse RAHMANI JAN

Vägevä õdagu viil üten kõgõkogo nukatagutsõn

KOMMÕNTAAR. Mul om olnu võimalus trehvädä mõnõ kõrra Kõrvipalu luumistal-lo perimüsõdagilõ. Pettä ei olõ säääl kunagi saanu: vällä-kuulutõdu esinejä omma üles astnu ja kodotsõn õhkkunnan om kõnõldu juttu, kost olõ iks üt-te-tõist kõrva taadõ pandnu. Tandsitu om kõgõ iks kah, a ma olõ-i ummi puujalguga tandsupõrmandu pääle tük-nü. A tandsuplats om egä kõrd kõrralikult täüs. Õdagu om Euruupa Solidaarsuskorpusõ toega ello kutsnu punt Mehka-maa juuriga nuuri ja tuu tähendäs, et ülesastja omma säänd-se, kiä nuurilõ kah kõrda läävä.

Kõrvipalu pääle mõtõldõn tulõ minkagiperäst miilde Tootseni Jaani film 2005. aastast päälkiräga «Avasta rikas nurgatagune kosmoses». Tuu film näütäs kultuuriello aastasaa-alostusõ Moosten ja esi-muudu inemiisi säääl ümbre. Veerändsada aastakka ildam-pa Kõrvipalun mi tuu filmi muudu esi inemiisi kultuuri-konfliktit ei näe, a «rikas nuka-tagunõ kosmosõn» om Kõrvi-palu luumistalo külh, väiku paik Varstu takan, kon tundli-kumba inemise vast Läti piiri lähküse kah är tundva. Olõ säääl kullõlnu Kõivupuu Marju juttu mi kandi perimüsest ja täämbädse ao uskmiisist, Ul-jasõ Kaspari juttu Argõntiina elost ja kombist ja esierälidse pilli bandooniumi kontsõrti. Olõ Kõrvipalun trehvänü fil-mitegijä Hints Anna ja muu-sigu Kuslapuu Kaisaga.

Tsipakõsõ perimüsest kah. Ku tuu sõna ala tükütäs mõni-kõrd pandma egäsugumaid-si andsäkuisi, sis Kõrvipalu õdagil om tsiht selge: perimüs tähendäs innekkõkõ võrokõisi kultuuriperändüst. Mi umma kiilt ja kombit. Esiki ku kõnõl-das mõnõ muu paiga perimü-ses, kaias kõkkõ iks läbi võrokõisi silmi. Säane selge silmäkaehus tege häädmiiit ja and luutust, et noorõ hoitva ja veevä edesi tuud kultuuri, miä

RAHMANI JANI PILD

Tandsurahvas Kõrvipalu perimüsõdagul tandsman.

Muusigu Laanekase Karl ja Kuslapuu Kaisa tandsus muusikat mängmān.

Filmitegijä Hints Anna ja Prakash Tushar filmijuttu ajaman.

seo maa pääl om sündünü ja läbi ao täämbäste päivä jõudnu.

A nigu üteldäs, esihindäst ei sännü tan ilman midägi. Kõgõ takan om, nigu mi füüsikast tiiāmi, määnegi jõud ja vägi. Kõrvipalu luumistalo per-naanõ Laube Kadri om inemi-ne, kink seen om nii jõudu ku väke. Ku harilikult omma loo-minguga tegelejä ja kõrraldaja esisugumast sorti inemise, kis Kadri seen omma kats puult kināste kuun. Kadri om tradit-

sioonilinõ perimüsmuusik, kiä sutt vähämbide vai suurõmbi-de seltskundõ iin pilli ja lau-luga üles astu. Saman om tä kõrraldaja kah, kiä, ku midägi päähä võtt, aśa otsast lõpuni är kah tege.

Kõrvipalu luumistallo om Laube Kadri aastit latsi ja tüü kõrvalt käümä vidänü ja no paistus, et timä tüü nakkas villä kandma. Om tegünü üts paigakõnõ kõgõkogo nuka-tagotsõn, kon om võimalik saia

vägevit kultuurielāmüisi. Huviliidsil jääs üle õnnõ tuu paigakõnõ kināste üles löüdä. Perimüsõdagidõ safan om Kõrvipalun plaanin viil üts kokkotulõminõ lehe-kuu perämädse pääväl, ku pääesinejä om ansambli Puuluup. Ligembät teedüs Kõrvipalu luumistalo tege-miisi kotsilõ saa kodolehe loometalu.ee päält.

RAHMANI JAN

Präinime lugu

Rubriigin kõnõldas perekunnanimmi perilõmõisõst ja tähendüsest.

Kongo

Seod nimme kand Eestin 138 inemist. Kuigi pantu viien paigan Eesti eri nukõn, om nime kandjit selgele kõgõ rohkõmb Põlva ja Võru maakunnan.

Kanepi kihlkunnan panti perekunnanimi *Kongo* 1809. aastagal Erästvere mõisa Koigõ-ra külä üte Kuldi talu pere-rahvalõ. Nime saaja oli Kuldi Hanni poja Jüri, Hans ja Aadam ummi perekundõga. Nime tähendüse kotussõ päält pakk huvvi hingelugõmiisi kiräpilt. 1816–1834 om säääl kirän *Konks*, a 1850 om ka hingelugõmisõn nimme parandõt: *Kongo*.

Marja Kallasmaa om uurnu tõisi Kongo nime pandmisõ kotussit. Tarvastun Uvve-Suis-lepān sai seo nime ütsik nuur naanõ ja nimi es lää arvada

edesi. Virumaal Ereda mõisan pantu *Kongo* olf ildamb pruuk-misõn Mäetagusõ mõisan.

Harjumaal Lehmja mõisan panti *Kongo* Kongu talu perrä. Nime saajat om kutsut sugu-võsa perrä Kilingi, näütüses Kilingi Pärtli Mardi Jüri, a abielumisõl 1807 om sama nuur-miis kirja pant ku *Kongo Jüri*.

Ma esi lõidse, et om viil ka tõnõ Harjumaal Kongo nimi, peri Hageri Ohulepā mõisast. Säääl panti Kangru talu perre-rahvalõ *Kongo*. Kuigi prii-nimmi pandmisõ raamatust või hää tahtmisõ man vällä lukõ ka *Korgo*, om sama pere personaalraamatin iks *Kongo*, nii Hagerin ku ildamb Talnan.

Nime peritolu või olla köüdet eri sõnnuga. Kanepi nimega om ināmb-vähāmb kõik selge. Opõ-taja Roth pandsõ küllānd hulga nimmi asju perrä. *Konk*, omas-tav käänüs *kongu* vai *kongo* om lõunaeesti sõna, miä tähendäs konksi. Näütüses kaalpuiõl omma kongu, kohe otsa pangi

võetas, ussõpiida seen omma kongu, mink pääl liigusõ ussõ hinge. Tuuperäst om Kanepi nimme ka varieerit kujul *Konks*. Nimi Kongo või olla annõt ka inemise vällānāgemise perrä, kas om kiāki kongun nõnaga vai hoit hinnāst muidu kõvõralõ.

Virumaa ja Harjumaal man või vällä tulla viil tuu, et kotussõnimi Kongu om annõt talulõ, miä lātt kuigimuudu kokku säääl tunnõdu sõnaga *konk* vai *kong* varfualutsõ, väiku hõela huunõkõsõ tähendüsen. Täämbädse eesti keele sõna *konku* om kah midägi säänest. Lügānūsel om sõnna *konk* kää-net umastavan *'kongo*. Lajalt tunnõtut sõnna *kong* om ināmb-äste käänet *kongi*. Lõuna-Ees-tin tuud sõnna huunõ tähendü-sen tunnõt ei olõ, kuigina ka Põlvan ja Räpināl sāeti mehitsi-tõ sülēmā püüdmisses puu otsa *kong*. Lõuna-Võrumaal pruugi-ti tuu tähendüsen sõnna *kussal*.

SAARÕ EVAR

Kümme ammõt

Pensionār URMI AILI kirotas, et läbi terve elo om tedä saatnu tüü. Kül tult varahadsõn latsõpõlvõn aiavil-lä kitsku ja lehmi karata, kolhoosi-põllu pääl kõblada ja karalāuda man hainu küünü aia. A tan om juttu noist suurõpõlvõ ammõtist, midä tä om opnu vai kon tüütānū.

Edimāne ammõt – sanitaar

Kāve meditsiinikoolin. Kuna rahha olf veidü ja imā meid üt-sindä kasvat, lātsi tüüle haigõ-tallitajas, et esi toimõ saia.

Tüüti lühkeist aigu urologia-osakunnan, a säääl mullõ tüü-raamatut es anta. Kiāki olf pen-sionilõ jäämān ja ma aviti täl tüütunnõ mano tiini.

Peräst tuud lātsi haigõtalli-tajas Tarto psühhoneuroloogia haigõmaja sanatoorsõhe osa-

kunda. Palk olf tuun haigõ-majan suurõmb ku muial.

Ega säääl midägi rassõt es olõ. Ainumanõ asi olf, et üüse tult ülleh olla. Päivä olf kuul ja sis koolitükü tetä, nii es olõki aigu üüses vällä puhada.

Mu tüü olf õdagu paladi üle kaia, kas kõik omma kohal. Sanatoorsõ osakunna haigõ võisõva päivä vālan jalotaman kävvü, a õdagus pidivä tagasi olõma.

Õdagu olf mul tsāivesi ja saiakõsõ lakja jaka. Kõgõ olf iks mino jaos ka saiakõnõ pantu.

Sis olf vaia kalitori põrmand puhtas mõskõ. Tuu tüü ei lāā mul elopāāvā meelest är. Tuul aol naati meil linoleumi tarvi-tama. Kalitori põrmandu pääl olf tibukõllānõ linoleum. Toda olf pia võimalda puhtas saia. Mõsi mitmõ viiga ja iks jäi ko-hegi mõni väikene täpikene.

Üüse tuudi miilitsāga haigõ-maja mano meditsiinieksper-tiisi autojuhtõ ja tsiklimiichi, et

nāide kainust kontrolli. Mino asi olf uss vāllalõ tetä, ku kellā lasti. Ma iks kõgõ kuuli tuud kellā. A ütškõrd olli kül nii kõvva magama jäänü, et es kuulõ kah. Näie unõh, et midägi kõik aig helisi. Tükk aigu kulssi, inne ku arvo sai, et ussõkell. Pahanda ma es saa, a hindāl olf hābü.

Hummogu olf vaia kõik ravi-alodsõ är kraati ka numbri üles märki. Üts hummok, ku lātsi miihi palatihe kraadiklaasõ jagama, naas üts miis minno kättpite hindā poolõ tirimā. Õnnõs tulli tõsõ paladiseld-silidse mullõ appi. Kaibsi tuu juhtumisõ ülembile är ja süüd-lāne kirotõdi haigõmajast vällä ku jo väega terve inemine.

Pāäle üüvalvõt lātsi koolin tagomastõ pinki istma, säääl sai silmā kah kinni laskõ. Konspektin olle külh unidsõ pääga sāāne kākiri, et esi es saa kah arvo, midä olli sinnā kirotanu.

URMI AILI

Lambasuu Parts tulí jo munnõga...

SILLA ANTS

Ritsiku õigõusu kerikun käü jumalateenistüs. Esä Semjon, paiklikulõ rahvalõ Semmen, astus viirugipanniga õkva Lambasuu Partsi nõna alt läbi, a tuu ei tii vällägi. Maka ja norskas. Esiki ku priistre om mitu kõrda «hospodi pomiiiluid» laulnu, ei olõ näta märke timä heränemisest. Varatsõmb tiidmine – olkõ tegu iistpalvusõ vai muu pühä kombõtallitusõga, Lambasuu Partsi norskaminõ kostus üle kõgõ – om viil kõrd kinnitüst löüdnü...

Ku jumalateenistüs läbi saa ja mutikõsõ keriguussõst väl-lä omma vaonu, kuts priistre Lambasuu peremehe hindä manu.

«Lambasuu, minkperäst sa jutlusõ aigu makat? Ja šnorgõldat! Olõs sis viil, et hillä-keiste, a sa šnorgõldat nii, et kerigu laelambi värisese.»

Esä Semjon tiid külh, et tä tarvitas norskamisõ tähendü-sen võlss sõnna, a tälle ei tulõ miilde, kuis taa õigõ sõna tsuhnaadõ keeli om. Ja kül Lambasuu peremiis joba arvu saa, minkast jutt käü.

«Medäs om sul tuu kotsilõ üteldä?»

Lambasuu Parts vaht api ot-sõn kerigu lakõ, nigu pidänu vastus säält tulõma. Peräkõrd tulõgi. «Viirugi suits tege mu pää uimatsõs. Ja ku sa noid «hospodi pomiiilui» sõnnu kah viil ütlet, tunnus mullõ, ku olõssi ma taivariigin. Jää unitsõs ja perän tulõ tuu nors-kaminõ...»

Taivariigi miildetulõta-minõ, esieränis viil Semjoni hindäga kõüdetüle, vii plaanidu jutu hoobis tõõsõ lainõ pääle. Häbü olnu edesi manitsa, tuuperäst võtt timä jutt

REIMANNI HILDEGARDI TSEHKENDÜS

tävveste vahtsõ tsihi.

«Kuis muidu kah lätt? Hain tettü?» lätt Semjon umamehelikus. «Kana munõsõ?»

Lambasuu peremiis saa tutva jutusoonõ kätte.

«Munõsõ jah! Kafapoiss korjas ääsä hummogu pessi päält kats kartlikorvitäüt,» kitt Parts uhkõlõ munatuutmist.

«Kohes sa nii hulga munnõ panõt?»

«Viimate vei ruuhvõidõ manu, es mõista inämp kohegi muialõ panda.»

«Tseolõ söödät munnõ?! Tuu sis parõmb joba mullõ!» ütles Semmen äkilidselt. Säändse helüga, miä tälle hindälegi võõras kostus.

Lepütäs nii kokku, et ku käü jumalateenistüs ja Lambasuu Parts om samal aol tulnu munnõga, and priistre kellämehele märki. Tuu tulku tornist alla ja võtku munakorv vasta...

Nätäl ildampa käü kerikun liturgia. Priistre om jutlusõga nii huun, et pand viil perämäd-sel hetkel aknõlõ kaiõn tähele Lambasuu Partsi hobõst ja vankrõperän paistuvat muna-korvi. «Kellä-miis, kellä-miis, tu-lõ tor-nist al-la, Lam-basuu - Parts tull' - jo - mun-nõ-ga,» poetas tä üten hospodiiga teedüsse vinne kerigulaulu viie sekkä. Selle, et kellämiis om vast magama jäänü vai uma lubamisõ är unõhtanu. Viil kolmandal kõrral, ku jutlusõ ütles, et om kundsaga vasta kerigu põrmandut põrutanu, nakkas kellätornin kopin pääle. No lätt heränü kellämiis munakorvi vasta võtma.

«Tä om iilä õdagu podõlit kallistanu, tuuperäst es kuulõki,» hindas Semjon mõttõn tuud, kuis kellämiis hinnäst üllen pidä.

Önnõlik, et munakorv siski

peräle jõudnu, tege jumalasulanõ Lambasuu Partsi kotsilõ uutmalda avaldusõ: «Sa ei piäki inämp jutluisi kullõma, ku sa munnõ tuut.»

Lambasuu peremehe kolmu kerküse ja silmä läävä pilukilõ. Tuu tähendäs, et miis mõtlõs. Kõrra ao peräst om mõtõ är mõtõld. «Kas tuu asi jumalõlõ miildüs,» ei usu Parts vast edimäst kõrda pühämehe sõnnu.

Semjoni seen lätt palama tiidjämehe tulõkõnõ. «Tahõtj olõ-i sul vaia mullõ jumalõ asju oppama nakada,» ruttas tä räginäga seto keele abiga selgüst luuma. «Munnõ ja jutlust saat võtta eräle, ja mõnikõrd ütlen-kuun kah,» kuulutas Semjon Lambasuu peremehele inemise ja jumaligu tõõ mitmõ näoga olõmist.

Toda tarkust jaga tä helläste munnõ silesten...

Parm tsuskas

Nalapildiga tsuskas ütiskunda mõnõst hellembäst kotussõst Rõugõ Rebäse külä miis VARUSTINI ANDRES, tunnõt ka nimega PARM.

Tossu Tilda pajatus

Märküse läti keelen

Imä tõi poiskõsõ kuuli edimäste klassi. Tä tiidse, et poiskõnõ om püsümäldä ja päähäkään-täv, tuuperäst ütlet tä oppajalõ, et panku tuu kõik poisi pahan-dusõ päivikulõ kirja, kül tä sis koton poiskõist oppas, vits ja piits omma olõman.

Poiskõnõ olõgi koolin püsümäldä. Tä hiilse vahepääl tun-nist vällä ja ku ikäv naas, tull tunni tagasi. Es opi ega kullõ suurt midägi, olõ sääne hulkja poiss. Oppajal olõ meelen imä-le ant lubahus, a saman olõ tuu kah meelen, et imä lubasi koton poiskõist nuhelda. Tuu jälki es olõ oppajalõ meeleperrä.

Peräkõrd löüdsõ oppaja hää

nõvvu. Tä olõ latsõn kasunu Läti piiri veeren kuun lätläisi-ga, näidega üten kařan käünü ja läti keelegi nii kõnnõn ku kirän selges saanu. Nii kirof-ki tä poiskõsõ pahanusõ kõik päivikulõ üles, a tegi tuud läti keelen.

Koton uursõ imä poiskõsõ käest, mis sinnä päivikulõ om kiroto. Poiskõnõ muidoki vas-tas, et neo omma kõik kittüse, et tä om hää poiss ja täl lätt koolin häste. Peräkõrd sai imä arvu, et asi ei olõ peris õigõ, ja lätõ oppaja käest küsümä, kuis poiskõsõl lätt. Sis tull tõtõ väl-lä ja arvada sai poiskõnõ perän tuud koton uma vitsa kah kätte.

TOSSU TILDA

Muda Mari pajatus

Ameeriga avastaminõ

Ma kuuli raadiost, et kõgõ täht-sämb vällämaa-uudissõ teemä om Ameeriga presidendi hius-sõ. Tuu jaos, et nuu mõstus saasi, tulõ säääl maal viitorrilõ trukki mano käändä. Maailm om nii väikus jäänü: egä lausõ, mis tõõsõl puul maakerrä väl-lä üteldäs, om kõrraga kõigilõ näta. Mi võimi jo naarda hin-

näst kõgõ targõmbas pidävä presidendi üle, a timä mõotas mi ello nüüd kimmähe.

Önnõ ma saa-i sukugi arvo, kuimuudu saa rahvavõimuga riigih olla ütlet inemisel sääne võim, et nigu täämbä midägi vällä ütles, om tuu hummõn joba säädüs, ja terve maailm oi-gas. Arvada om meil Ameeri-kast viil pallo üles löüdmäldä.

MUDA MARI

Latsilõ

Vastus saada
üte nädäli joosul
meiliaadrõssi pääle
latsinukk@umaleht.ee
vai postiga:
Uma Leht,
Tartu 48,
65609 Võro.

Vastussõ mano panõ
kirja uma nimi, vannus
ja kimmähe ka postiaadrõs.
Vastajidõ vaihõl loositas
vällä võrokeelitsit välläandit.
Latsinukka tugõva
Võro instituut
ja Võro selts VKKF.

Minevä kõrra vastus:
SUUKURG.

Avvohinna saa
LIBA MIRELL (5) Võrolt.

Mängi Saarnitsa Heleni
tettüt tsirgunimemängu

Kae' pilti! Mitu õigõt ja mitu võlssi lausõt om?

PILDI TSEHKEND SAARÕ HILDA MARIN (10).

1. Pildi pääl om neli esierälist inemist.

õ

v

2. Kurapoolitsõl latsõl om puul kihhå sine.

õ

v

3. Kurapoolitsõl latsõl paistus naba.

õ

v

4. Kurapoolitsõl latsõl omma' ütlet puul pihlõdsõ' hiusõ'.

õ

v

5. Keskmädse latsõl omma' lilla' hiusõ'.

õ

v

6. Keskmädse latsõ nahk om rohiilõnõ.

õ

v

7. Keskmädse latsõl om kirriv undruk.

õ

v

8. Keskmädse latsõ kõtu pääl om mitu silmä.

õ

v

9. Hääpoolitsõl latsõl omma' silmä' kinni'.

õ

v

10. Hääpoolitsõl latsõl om käen lemmikelläi.

õ

v

11. Hääpoolitsõl latsõl om sālän kleit.

õ

v

12. Kleit om kõllast värv.

õ

v

13. Hääpoolidsõ latsõ hiusõ' omma' tummõ'.

õ

v

14. Hääpoolidsõ latsõ pluusõ om verrev.

õ

v

Telli
Uma Leht!

6 kuud – 9 €, 12 kuud – 18 €,
e-arvõ püsिमassuleping 1 € kuun.

tellimine.ee/umaleht,
tel 617 7717.